

Meghívó

a

Népszámlálások – nemzeti-etnikai adatok

című műhelykonferenciára

A műhelykonferenciát – a Fényes Elek Műhely (FEM) keretében – az MSZT Társadalomstatistikai szakosztálya, az MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, valamint a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézete rendezi.

Helyszín: Budapesti Corvinus Egyetem (Közraktár utca 2–6.), 512-es tanácsterem

Időpont: 2009. október 6.

A konferencia témaköre:

A magyar kormányok az egyes népszámlálások tartalmi elemeinek meghatározásakor 1880-tól ragaszkodtak ahhoz, hogy az összeírás eredményeként a lakosság nemzeti-etnikai összetételére vonatkozó adatok is rendelkezésre álljanak. Az így nyert adatok „valóságtartalma”, értelmezési lehetőségei gyakorlatilag kezdettől fogva szakmai viták középpontjában állnak.

Megítélésünk szerint a népszámlálások etnodemográfiai vonatkozásainak több értelmezési lehetősége is van. Egyrészt a nagy és reprezentatív minta által kapott eredmények kétségtelenül jelentős támpontot nyújtanak az etnikai folyamatok elemzésére. Másrészt az eredmények tükrözik a társadalmi légkört, a kisebbségekkel szembeni magatartást, amely a kisebbségi identitás megvallása iránti hajlandóságban mutatkozik meg, és kisebbségenként jelentős eltérést is mutathat. Bármely szempontot vegyük is szemügyre, a népszámlálási adatok nem mindig elégségesek, ámde megkerülhetetlenek annak megértéséhez, ami egy társadalomban az interetnikai folyamatok értelmezése és kezelése terén folyik.

A konferencia arra is lehetőséget ad, hogy a szakértők konkrét javaslatot tegyenek az etnikai kérdésblokk megfogalmazására. Ezzel kapcsolatosan két lehetőség is felmerülhet: 1/. a javaslat figyelembe veszi a fennálló jogszabályokat; 2/. ha túllép a jogszabályi kereteken, akkor javaslatot tesz a törvényi módosításra is.

Egy-egy témakör kapcsán – az előadás, illetve a korreferátum elhangzása után – vitára is lehetőség nyílik.

PROGRAM

13.00-13.20

I. Szakosztályi tisztségviselők választása

Levezető elnök: Hrubos Ildikó

II. Szakmai program

Vitavezető: Harcsa István

13.20-14.05

1. Az identitás természete

Előadó: Vékás János (MTA ENKI)

Korreferátor: Kovács András (MTA ENKI)

Az előadás arra keresi a választ, hogy valójában mi is az, amit mérni akarunk, amikor a nemzeti-etnikai hovatartozásra vonatkozó kérdést vagy kérdéseket a népszámlálási kérdőív kapcsán megfogalmazzuk. Milyen szerepet tölt be a személy identitásában a nemzeti-etnikai elem, hogyan illeszkedik a társadalmi szerkezetet integráló/dezintegráló tényezők sorába, hogyan változik, dinamizálódik az egyes élethelyzetekben.

14.05-14.50

2. A szomszéd országokban a 2001-2002-ben végrehajtott népszámlálások etnikai módszertana

Előadó: Papp Z. Attila (MTA ENKI)

Korreferátor: Gyurgyík László (Selye János Egyetem, Komárom)

A társadalom strukturális elemzése során a kisebbségi aspektus érvényesítésekor nagyon fontos lenne az összehasonlító módszertan alkalmazása. Erre akkor kerülhet sor, ha az adatfelvételekre hasonló vagy azonos módon kerül sor. A módszertani áttekintés során arra is választ kapunk, hogy milyen összehasonlító vizsgálatok elvégzésére adna lehetőséget az egyes országok népszámlálásainak adatállománya.

14.50-15.35

3. Az állami akarat és társadalmi környezet hatása a bevallásokra (1941–1990)

Előadó: Tóth Ágnes (MTA ENKI)

Korreferátor: Valuch Tibor (1956-os Intézet)

Elsősorban arra keressük a választ, hogy az egyes népszámlálások során mely tényezők befolyásolták, befolyásolhatták a nemzeti-etnikai identitás megvallásának hajlandóságát, tetten érhető-e, és milyen céltételezésről tanúskodik az államelit beavatkozási kísérlete.

15.35-15.55

Szünet

15.55-16.40

4. A 2001. évi népszámlálás etnikai blokkjával kapcsolatos módszertan kialakítása és értékelése

Előadó: Lakatos Miklós (Központi Statisztikai Hivatal)

A 2001. évi népszámlálás a nemzeti-etnikai hovatartozás kérdését a korábbiakhoz képest alapvetően más módszerrel közelítette meg. Nemcsak négy kérdéssel, de az azokra adható 3-3 válaszlehetőséggel a megkérdezetteknek lehetővé tette többes kötődésük megvallását is. Azáltal pedig, hogy a válaszadás nem volt kötelező, a "nemzeti-etnikai bevallások"-hoz való viszonyulás, esetenként a kérdés kapcsán a társadalomban meglévő elbizonytalanodás is megmutatkozott.

16.40-17.25

5. A célhoz kötött etnikai adatgyűjtés lehetőségei és korlátai

Előadó: Pulay Gyula (ÁSZ Kutató Intézet)

Korreferátor: Bársony János /kisebbségkutató/

Az előadó – az adatgyűjtésekre vonatkozó törvényi szabályozásokat is figyelembe véve – az etnikai identitás népszámlálási programban való szerepeltetését kiemelten fontosnak véli, és ezen belül is előadásában alapvetően a roma népesség helyzetére vonatkozó információ igény megfogalmazására helyezi a hangsúlyt.

17.25

Zárszó